Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 70 | Vilnius 1938 m. gruodžio 1 d. (ketvirtadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

Lenkijos parlamento atidarymas. Vokiečiai siūlo daugiau nesiginkluoti. Kol kas Prancūzijos—Vokietijos deklaracija dar nepasirašyta. Apie Lietuvos—Lenkijos ekonomines derybas.

Veikimo programa ir planas. Išvyksta ministeris Škirpa iš Varšuvos.

LAIKRAŠTIS IR SKAITYTOJAI

Spauda reikalinga skaitytojų, kaip teatras žiūrovų. *Juo daugiau skaitytojų, juo spaudai geriau.* Tada ji gali augti, klestėti ir tuo būdu gali geriau tenkinti skaitytojų reikalavimus. Vadinas, tarp spaudos ir skaitytojų yra abipusiškas priklausomybės, atseit, papildomasis ryšys. Ir nėra abejonės, kad tas ryšys turi būti tiek vienos, tiek antros pusės sąmoningai palaikomas ir plečiamas.

Ši mintis čia keliama yra spaudos propagandos (platinimo) savaitės proga, bet iš tikrųjų tasai spaudos ir skaitytojų ryšys, arba, kitaip pasakius, bendravimas turėtų būti visuomet nuoširdžiai palaikomas. Juk gal aišku yra, kad ne vien laikraštis turi tam tikras pareigas skaitytojų atžvilgiu, bet ir skaitytojai taip pat turėtų jausti pareigas savo laikraščio atžvilgiu. Jeigu laikraštis stengiasi duoti savo skaitytojams viską, kas tik galima, tai ir skaitytojai turėtų jausti pareigą bent ką nors taip pat duoti savo laikraščiui. Kuo skaitytojas galėtų paremti savo laikraštį?

Pirmon vieton iškyla, be abejo *prenumeratos reikalas*, apie kurį rašome kiekviena proga. Materiališkai imant, *prenumeratos reikalas laikraščiui yra svarbiausias dalykas.* Tad skaitytojai, norėdami padėti, patarnauti mūsų laikraščiui materiališkai, turėtų ne tik patys sąžiningai ir reguliariai mokėti prenumeratą, bet ir kitus paraginti išsirašyti. Galime, tiesa, pasigirti, kad kaiman eina jau, palyginti, nemaža mūsų laikraščio, bet to dar nepakanka. Apytikriai skaičiuojant, galėtų eiti kaiman mūsų laikraščio trigubai daugiau. Tad *tiek mūsų, tiek skaitytojų pareiga ir garbė reikalauja, kad mūsų laikraštis būtų kiekvienoje kaimo pirkioje.*

Toliau skaitytojo pareiga būtų kartu dalyvauti laikraščio turinio tobulinime. Aišku, pirmoj eilėj šis reikalas rūpi pačiai redakcijai, bet ir skaitytojų talka čia yra būtina. Skaitytojai turėtų žinoti, kad eidami laikraščiui talkon pasitarnauja ne vien laikraščio redakcijai, bet ir sau ir visai visuomenei. Kadangi skaitytojams svarbiausia, kad laikraštis būtų kuo įvairiausias, tai jie prie to patys gali geriausiai prisidėti, siuntinėdami laikraščiui įvairiausias žinias, korespondencijas. Šios rūšies bendradarbiavimas su skaitytojais mūsų laikraščiui ypač labai svarbus yra dabartiniu metu, kada specialiems korespondentams sunku yra išvažiuoti kaiman, ypač palinijo ruožan. Tuo tarpu patys skaitytojai galėtų iš ten siuntinėti žinių apie savo gyvenimą. Tiesą sakant, gauname jau nemaža korespondencijų iš kaimo, bet vis dėlto galėtų būti jų dar žymiai daugiau ir jos turėtų liesti ne vien švietimosi, bet ir ekonominę mūsų kaimo žmonių padėtį.

Pasiryžę užmegsti su savo skaitytojais kuo glaudžiausiusius ryšius, labai būtumėm patenkinti, jeigu mūsų skaitytojai šalia žinių siuntinėtų mums ir *savo pastabas.*

Juk jeigu norime bendradarbiauti, tai turime būti ir vieni ir kiti tuo bendradarbiavimu patenkinti. Mes iš savo pusės stengiamės duoti savo skaitytojams viską, ką tik galime. Bet tai dar nereiškia, kad skaitytojai negalėtų reikšti mūsų atžvilgiu jokių pastabų. Atvirkščiai, kiekvieną rimtą pastabą visuomet stengsimės rimtai įvertinti. Tad rašykite ne tik tai, kas patinka, bet ir tai, kas nepatinka, kas reikalinga taisymo, kas turėtų būti naujo įvesta ir pan.

Leisdami laikraštį, norime, kad jis būtų mūsų skaitytojams naudingas. Tad norime, turėti ne tik kuo daugiausia prenumeratorių, *trokštame taip pat, kad tie, kas gauna mūsų laikraštį atidžiai visuomet jį skaitytų.* Juk mes rašome ne sau, bet savo skaitytojams.

Taigi tokios mintys kyla mumyse, skelbiant spaudos platinimo talką. Jeigu visos šitos mintys būtų įgyvendintos, būtų didelė nauda ir spaudai ir patiems laikraščio skaitytojams.

Seimo ir senato sesijos atidarymas

Išrinkti nauji prezidiumai

Valstybės Prezidento dekretu seimas ir senatas sukviesti į pirmąją sesiją lapkričio 28 d. Tą dieną šios abi aukštosios įstaigos turėjo išsirinkti ir vadovybę.

Seimo pirmasis posėdis įvyko prieš piet. Į seimo atidarymą atvyko visi ministeriai su premjeru Slavoi-Skladkovskiu, kuris perskaitė Valstybės Prezidento raštą seimui ir senatui. Jame buvo nurodyta į tautos vienybės ir naujos rinkimų tvarkos reikalingumą. Posėdį vesti pradėjo gen. Skvarčinskis, tautinio susivienijimo sąjungos (Ozono) vadas ir, prisaikdinęs atstovus, pasiūlė išrinkti seimo pirmininku—maršalą. Buvo pasiūlytas vienas kandidatas prof. Vaclovas Makovskis (vilnietis) ir jis be balsavimo buvo paskelbtas maršalu.

Po pertraukos, kuri tvėrė valandą ir kurios metu naujai išrinktas maršalas prisistatė Valstybės Prezidentui, buvo renkami vice maršalai ir sekretoriai. Vicemaršalais išrinkti tautinio susivienijimo sąjungos žmonės (Dlugošas, Jedinakas, Sužinskis ir Venda) ir ukrainietis Mudry. Balsavimas už vicemaršalus parodė, kad seime gali būti apie 40—50 opozicijos atstovų.

Senato sesijos atidarymas įvyko beveik ta pačia tvarka, kaip ir seimo. Posėdį pradėjo vesti Užolzės veikėjas senatorius Volfas. Į senato maršalus buvo pasiūlyti du kandidatai: buv. senato maršalas A. Pristoras ir pulk. B. Miedzinskis. Už A. Pristorą balsavo 24 senatoriai, už B. Miedzinskį — 59. Pastarasis paskelbtas senato pirmininku.

Po pertraukos buvo renkami vice maršalai ir sekretoriai. Jais be balsavimo išrinkti Ozono nariai. Senate opozicija turėsianti apie 25 senatorius.

Kitas seimo ir senato posėdis buvo lapkričio 29 d. Jų metu buvo priimti vadinamieji regulaminai, t. y. taisyklės, pagal kurias būsiąs tvarkomas tų įstaigų darbas.

Vokietija rengiasi pasiūlyti daugiau nesiginkluoti

Iš Londono pranešama, kad tenka laukti iš vokiečių svarbių pasiūlymų apsiginklavimo srityje. Pagal tas žinias, kitų metų pavasarį vokiečiai rengiasi pasiūdyti Anglijai ir Prancūzijai savo karo jėgų nedidinti. Tokiu būdu dabartinės Vokietijos karo pajėgos būtų ta riba, kurios neturėtų teisės peržengti nė viena valstybė. Jei kartais Anglijos ar Prancūzijos kariškos jėgos kurioje bent srityje būtų mažesnės už Vokietijos jėgas, jos galėtų jas padidinti ir sulyginti su Vokietijos jėgomis.

Už tokį nusileidimą Vokietija, aišku, turėtų būti atlyginta, — jai turėtų būti sugrąžintos kolonijos.

Smulkesnių žinių anglų spauda nepaduoda, jų nepaneigia ir nekomentuoja. Tiek tik galima ta proga pasakyti, kad šios žinios pasirodė po Anglijos ministerių apsilankymo Paryžiuje, kurio metu buvo nutarta stiprinti abiejų valstybių karo jėgas. To reikalo sutvarkymui Anglijos ir Prancūzijos generalinių štabų vairuotojai renkasi gruodžio 4 d. Paryžiuje.

Spaudos atstovai pas min. Charvatą

Lapkričio 25 d. Lenkijos pasiuntinybėje Kaune buvo Lietuvos spaudos atstovų priėmimas. Dalyvavo visų svarbesniųjų laikraščių redaktoriai, užsienių reikalų ministerijos spaudos skyriaus vedėja Avietėnaitė, „Eltos" dir. Dailidė ir kt. Sveikindamas pirmą kartą apsilankiusius Lenkijos pasiuntinybėje Lietuvos spaudos atstovus, Lenkijos pasiuntinys min. Charvatas pasisakė už reikalą aiškiai ir atvirai aiškintis Lietuvos ir Lenkijos klausimus. Min. Charvatas pareiškė apgailestavimą, kad iki paskutinio laiko lietuvių spaudoje būta reiškinių, kurie rodę, jog nesama pakankamos informacijos apie tikruosius Lenkijos politikos tikslus Lietuvos atžvilgiu. Esą, todėl ji radęs reikalinga patikinti spaudos atstovus, kad Lenkija santykiuose su Lietuva siekianti tik vieno tikslo — bendradarbiauti geros kaimynystės ir visiško Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo pagrindais.

Į min. Charvato kalbą atsakė „Eltos" dir. Dailidė, kuris priminė Lietuvos užsienių reikalų min. Lozoraičio duotus spaudai pareiškimus Lietuvos santykių su Lenkija reikalu, taip pat neseniai pasirašytą Lietuvos ir Lenkijos spaudos ir radijo klausimu susitarimą, iš to išeinančias pareigas ir užtikrino, kad tos pareigos iš Lietuvos pusės būsiančios išpildytos.

Pasikalbėjimas buvo vedamas prancūzų kalba, kurią pasirinko patys spaudos atstovai.

Vengrija nori bendros sienos su Lenkija

Vokietija ir Italija, kaip žinome, buvo pakviestas Čekoslovakijos ir Vengrijos arbitrais išspręsti jų ginčą dėl tų žemių, dėl kurių jos pačios negali susitarti. Arbitrų sprendimų Vengrija ir Čekoslovakija pasižadėjo gerbti ir priimti. Pakarpačio Ukraina arbitrų buvo padalinta tarp Vengrijos ir Čekoslovakijos. Tokiu arbitru sprendimu Vengrija pasijuto užgauta, nes jį tikėjosi gauti visą Ukrainą ir turėti bendrą sieną su Lenkija. Tad ne be jos paramos Pakarpačio Ukrainoje prasidėjo neramumai. Ryšium su tuo lapkričio 25 d. Vokietijos ir Italijos pasiuntiniai Budapešte atsilankė pas Vengrijos užsienių reikalų ministerį ir įteikė jam notas dėl Pakarpačio Ukrainos. Notose abi vyriausybės primine, kad tiek Vengrija, tiek Čekoslovakija su arbitrų sprendimu buvo sutikusios ir tas sprendimas joms esąs privalomas, vadinas, Vengrijai nedera ieškoti priemonių Pakarpačio Ukrainos sienų pakeitimui. Bugapešto vyriausybė, žinia, su tokių galiūnų „pamokymu" turės skaitytis. Ir tikrai, Pakarpačio Ukrainoje gyvenimas pradėjo nurimti. Tačiau iš to nereikėtų daryti išvados, kad Vengrija yra atsisakiusi bendros sienos su Lenkija, ji tą reikalavimą yra tik laikinai atidėjusi. Taip bent rašo vengrų spauda.

Krizis Vengrijoje

Po laimėjimų, kuriuos turėjo pastaruoju laiku (prisijungė iš Čekoslovakijos vengrų apgyvendintas žemes), atrodė, kad Imredi vyriausybė galėsianti ilgai išsilaikyti prie valdžios. Tuo tarpu jos laimėjimai tik pagreitino krizį Vengrijoje.

Imredi vyriausybė jau seniau rengėsi padaryti atamainų: pravesti žemės reformą ir sustiprinti vyriausybės valdžią. Šiems sumanymams pastaruoju laiku atsisakė pritarti dalis parlamento atstovų, kurie remdavę vyriausybę. Parlamente Imredi vyriausybė neteko daugumos ir priversta buvo atsistatydinti. Tačiau regentas Horty jos atsistatydinimo nepriėmė ir, pasitaręs su partijų ir srovių vadais, paliko Imredi prie valdžios; atsistatydino tik kai kurie ministeriai, jų tarpe ir užsienio reikalų ministeris Kanya.

Dabar Imredi vyriausybė imsis pravesti numatytas atmainas: bus pertvarkyta konstitucija ir pravesta žemės reforma. Atmainos nebus perdaug griežtos, jos bus pravestos iš lėto, atsižiūrint į tautinius vengrų reikalus. Užsienio politikos kryptis nepasikeisianti.

Popiežiaus sveikata gerėja

Prieš kelias dienas per pamaldas Popiežius pasijuto negerai. Tą dieną jis dar dalyvavo viename mokslininkų posėdyje ir jo metu vėl pasikartojo priepuolis. Jis buvo tuojau nuneštas į gyvenamuosius apartamentus ir paguldytas lovon. Netrukus atvyko nuolatinis Popiežiaus gydytojas ir kardinolas, kuris įteikė Popiežiui sakramentus. Popiežiui buvo suteikta pirmoji medicinos pagalba ir paskutinis aliejų patepimo sakramentas. Per porą dienų ligonis buvo silpnas ir buvo pavojaus, kad liga galinti pasibaigti katastrofa. Tačiau Popiežiaus sveikata pradėjo gerėti ir šiuo metu, bent tuo tarpu, gyvybei pavojus negrėsia.

Popiežių ištiko širdies astmos priepuolis. Ta liga jis sirgo ir prieš porą metų, kada taip pat dėl jo sveikatos buvo susirūpinęs visas katalikiškasis pasaulis.

Pranešama, kad paskutiniu metu Popiežiaus sveikata tiek pagerėjusi, kad jis jau pradėjęs priminėti jį atlankančius maldininkus.

Nauja lietuvių mokslo draugija(?)

Lenkų telegramų agentūra Pat paskelbė lenkų laikraščiuose tokią žinią:

„Vidaus Reikalų Ministerija nusprendė duoti leidimą atidaryti etnografinį muziejų, kurį sudarys buv. Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos rinkiniai. Muziejus bus prie mokslinio pobūdžio draugijos. Tos draugijos statutas bus paruoštas ir atitinkamos valdžios užtvirtintas."

Reikia tikėtis, kad kitą kartą Pat praneš ir kam, būtent, yra duotas leidimas steigti naują mokslo draugiją ir jos etnografinį muziejų.

Eina lietuvių lenkų ekonominės derybos

Lapkričio 23 d. į Kauną atvyko Lenkijos prekybininkų delegacija. Lapkričio 29 d. prasidėjo derybos. Pirmame pilnaties posėdyje abiejų delegacijų pirmininkai pasakė kalbas. Lapkričio 30 d. posėdžiavo atskiros komisijos ir įvairių prekybos sričių žinovai.

Kauno laikraščiai praneša, kad šiose ekonominėse derybose dalyvauja ir Klaipėdos krašto ekonominių, prekybinių ir taip pat uosto direkcijos atstovai.

Prancūzų vokiečių sutartis nepasirašyta

Prancūzijos ir Vokietijos vyriausybės, kaip žinoma, susitarė pasirašyti nepuolimo deklaraciją, kurią rugsėjo 30 d. buvo pasirašęs Vokietijos kancleris Hitleris ir Anglijos premjeras Čemberlenas. Ta sutartis turėjo būti pasirašyta Paryžiuje lapkričio 30 d. ir Paryžiun turėjo atvykti Vokietijos užsienių reikalų ministeris Ribentropas. Dabar pranešta, kad jis į Paryžių neatvyksiąs.

Spaudoje prasidėjo spėliojimai dėl priežasčių, kurios yra privedusios Vokietiją padaryti tokį žingsnį. Podraug primename, kad Hitleris yra ne kartą pareiškęs abejojimą, ar verta Vokietijai tartis ir sutartis pasirašinėti su tomis valstybėmis, kur vyriausybės keičiamos nepaprastai lengvai ir greitai ir kur nėra vilties, kad atėję kiti žmonės gerbs prieš jį atėjimą pasirašytas sutartis. Spaudos smalsumą didina ir ta aplinkybė, kad pranešime apie Ribentropo neatvykimą nenurodytas kitas jo atvykimo terminas.

Dėl programos ir plano

Priekaištai

Dažnai tenka pagirsti nusiskundimų, kad mes, lietuviai, savo veikime neturime plano, programos. Tokių minčių teko neseniai skaityti ir Aido 62 nr. straipsnyje: *„Ko trūksta mūsų veikimui"?* Tuose nusiskundimuose girdisi kaltinimas vyresniesiems, vadams. Panašių kaltinimų girdisi ir lenkų visuomenėje vyriausybės adresu, jų nestinga ir Lietuvoje, atrodo, kad jie darosi dienos ar mados dalyku. Kad tai nekeltų bergždžių nesusipratimų, panagrinėkime.

Apie programą ir planą

Veikimui, aišku, reikia plano, tautiniam judėjimui programos. Reikia žinoti, ko siekiame, tai bus programa, reikia turėti siekinių ir darbų nuoseklus sustatymas, jų vykdymo apgalvota eilė — tai bus planas. Plane turėtų būti nužymėta, kurie siekiniai vykdytini pirmiau, kurie vėliau, kuriais veiksniais, kas ir kada jų sieks, juos realizuos.

Programos gali būti platesnės ir siauresnės, planai bendresni ir smulkesni. Čia yra daug laipsnių, o kiekviename dar laipsnyje gali rastis daugiau ar mažiau atbaigimo, tobulumo. Programa ir planas galima išdirbti, sėdint kabinete ir žiūrint tautos idealų bei logikos dėsnių ir veikiant, darbą dirbant. Masių judėjimuose retai kada iš anksto gali atsirasti atbaigos smulkios programos ir tokie pat planai. Kas pradeda judėjimą, turi galvoje idealų, siekinių, prisistato, be abejo, bendrai kelius prie jų, bet ir tiek. Tolimesnė raida *pareis nuo masių:* pritars ar nepritars, *nuo sąlygų:* ar bus galima eiti ta kryptimi, ar reiks pasukti kita, *nuo priemonių, lėšų, turimų galimybių bei jėgų:* galėsi imtis tų veiksmų ar negalėsi. Fašizmo, hitlerizmo, komunizmo programos ir planai nuolat augo ir auga, pilnėja, koriguojasi, kinta, destis, kaip ir ko gyvenimas reikalauja ar ką leidžia. Tas pat yra ir su tautiniu judėjimu ar tautinės valstybės kūrimu Lenkijoje ir Lietuvoje. Mes buvome prie to judėjimo lopšelio ir matome šiandien, kaip jis skina sau kelią per gyvenimą, kaip ieško šūkių, mėgina deklaracijų (Kocas) ir kaip vis yra kaltinamas, kad neturi aiškios programos, išdirbto plano. Argi iš tikro tie judėjimai neturįs programos ir plano? Turėt jie turi, tik jų programos ir planai nepagauna visumos, tik suranda kliūčių realizuojant, sustoja, ieško išeičių, koriguojasi (taisosi), eina į kompromisus, nes gyvenimas nesiduoda lengvai palenkiamas. Vienam kitam pasirodo, kad čia vadai neturi programos ir plano, o čia tuo tarpu yra kas kita: programa nelaimi masių, o planas neįveikia gyvenimo.

Ar čia ženklas, kad programa blogai išdirbta, ar planas netikęs? Gali būti, bet ir geriausios programos tik pamažu prasiskina kelią, o ir tobuliausiems planams nevisuomet vykintojai turi gana jėgų ir galybės. Su kalnais reikia skaitytis ne vien laukuose, jų užtinkame ir žmonių gyvenime.

Argi mes neturime programos ir plano?

Girdėdamas nuo gerų kelių metų kaltinimus vyresniesiems, kad jie neturi veikimo plano, mėginau gilintis į kaltinimą ir braižyti planą. Kai pasvarstydavau ir pamėgindau, gaudavau įspūdžio, kad čia Amerikos nesiseka rasti, kad, praktiškai imant, *yra ir programa ir planas*, gal nesuformuluoti ir nesurašyti vienoje vietoje, bet vis tik *savo bendruose bruožuose visiems žinoma* ir kad jų griežtesnis suformulavimas ir paskelbimas nieko naujo neįneš, o gali, ką žinai, sukelti pavojų.

Kas trukdo mums įgyvendinti mūsų planus?

Atrodydavo man, kad, jei gyvenimas neina taip tvirtai, nėra toks pilnas ir turtingas, tai taip yra ne dėl plano stokos, bet dėl ko kito: čia stinga vykintojų, stinga sąlygų, lėšų, jėgų. Ir šiandien man atrodo, kad nedaug yra pagrindo kaltinti mūsų visuomenę neturėjimu plano, programos, „platesnių politinių koncepcijų". Juk gyvename karo laikotarpį, kai visas griaunama, o statyti neduodama, ar tokiais laikais galimos platesnės politinės koncepcijos, platesni veikimo planai? Manau, kad ne. Gali jų teoretiškai prisidirbti, o praktiškai turėsi, ką turi. Ir ar metas daryti platūs planai ir plačios koncepcijos, kai diena iš dienos laukiama pakitėjimo sąlygų. Juk nuo jų daug kas pareis tuose planuose ir tose koncepcijose.

Jei šiandien pradėtumėme platesnius planus ar koncepcijas realizuoti, tai tik veltui leistume lėšas, nes gal jau ryt reikės kitu planu statyti.

Karo laikai turi savo siauresnius planus, ir mes juos turime, jei ko mums šiandien stinga, tai vėl pasakysiu—darbo, lėšų, pasiryžimo, supratimo. Dėl šių trūkumų šio to nepadarome, kas reikėtų padaryti. Stinga mums visuomenės susiklausimo, bet ne plano.

Dar viena. Planas, jei jis turi būti visiems vienas, reikalingas vieno vykdymo, o kokias gi priemones gali turėti šiandien mūsų vadai, kad priverstų visus vieną planą vykdyti? Labai silpnas, o gal ir jokių. Gyvenime vyks tai, kas daugumenei patiks iš tautos sekimų, kam ji turės priemonių realizuoti.

Plano šalininkai pasakys—o vis dėlto praeityje padaryta klaidų, kad būtų turėta plačių ir drąsių koncepcijų būtų buvę galima jų išvengti. Taip, klaidų padaryta, bet jos matosi dabar, o nesimatė anuomet ir kas dabar galima vadinti drąsia koncepcija, anuomet būtų buvę pavadinta neištikimybe tautai.

Pranašai, poetai, genijai ne kartą numatydavo ateitį ir pasakydavo tautoms plačių koncepcijų, bet tautos retai jų paklausydavo ir jų balsas likdavo tyruose šaukiančiu. Kodėl? Nebuvo susiklausimo, o vadai neturėjo priemonių priversti priešingų. Kad gi gyvenima spareitų vien nuo planų ir programų, oi, kaip lengva būtų jis tvartyti ir vesti, bet, deja, yra kitaip.

Pasakyta, žinoma, neturi reikšti, kad aš neigiu plano bei programos reikalą tautos darbe, tik tegu atitaiso viena-pusiškumą plano reikalaujant ir primena, kad mūsų sąlygomis planas daug duoti negali. Tam gi veikimui, kuris šiandien yra galimas, kuriam yra jėgų ir lėšų, yra ir planas bei programa. Gal būt, su trūkumais ir spragomis, bet iš gyvenimo kilęs ir su gyvenimu tik galės kisti, tobulėdamas. Pakitės gyvenimo sąlygos, padidės jėgos, papilnės ir pasmulkės planas. Teoretiškai tobulas planas išdirbti nebūtų sunku, bet aš statau klausimą šitaip: *ar mūsų visuomenė gana drausminga vadų planams vykdyti?* Ar mes turime autoritetą, kuriam panorėtum *visi* nusilenkti? Ar mūsų vadai turi priemonių priversti visuomenę planą realizuoti? Jei tas sąlygas turime, atitinkamą planą lengvai išsidirbsime.

A. R.

Pirmasis Liet. Pasiuntinys Varšuvoje

1938 metai, kovo 15 — 19 dienos. Man rodosi, kad apie tų dienų įvykius nėra ko plačiai rašyti, nes kas mūsų jautėsi lietuvis, tas atmins anas istorines dienas, tas niekuomet jų ir nepamirš.

Gal mūsų vaikams, ateinančioms kartoms visa tai bus legenda, bet mums buvo, yra ir paliks tikrovė, apie kurią ramiai ir šaltai negalima nei kalbėti, nei rašyti. Ir kai visa tai pergyvendamas surašiau įspūdžius, užvertęs paskutinį lapą, neišdrįsau skaityti, tiesiog bijojau, kad skaitydamas nepradėčiau lyginti stiliaus, švelninti išsireiškimų, kurie tomis dienomis rodėsi tinkamiausi.

Bijau vartelioti ir tuos atsiminimų lapus, kuriuose surašiau įspūdžius, patirtus, pergyventus Varšuvoje. atvykus į Lenkijos sostinę pirmajam Lietuvos pasiuntiniui ministeriui K. Škirpai. Štai kabo priešais bendra fotografija, nutraukta Varšuvos geležinkelio stotyje. Pačiame viduryje stovi pirmas Lietuvos Pasiuntinys ministeris K. Škirpa. Vidutinio ūgio, kukliai apsirengęs, tikros inteligencijos veido išraiška. Būrys lenkų ir užsienio spaudos atstovų stebi Lietuvos Valstybės Reprezentantą, stebi ir stebisi, pamatę nepaprastai patrauklų žmogų, kuris, būdamas aukštuoju asmeniu, ir savo aukštumo nenustoja ir kiekvieną žmogų prie savęs patraukia.

Ir kai su kolega A. Buroku iš Vilniaus lietuvių spaudos darbininkų pirmieji turėjome progos aplankyti p. Ministerį, dar daugiau nustebome pajutę tiek daug lietuviško nuoširdumo, kuris tryško

Ministeris Kazys Škirpa

kiekviename pasakytame žodyje. O užsiminus apie Vilniaus lietuvius, dar labiau pasijutome vienos tautos sūnūs, vieno kraujo žmonės.

Atėjome tada prie „Europos" viešbučio pagerbti plevėsuojančią trispalvę vėliavą, atėjome atiduoti pagarbą Lietuvos Valstybės Reprezentantui, kuris, atstovaudamas savo valstybės reikalus ir garbę, gyvai domėjosi ir mumis vilniečiais. Nemažiau buvome patenkinti, kai dar kartą teko apsilankyti pas p. Ministerį, kurio nuoširdumo niekuomet nepamiršime. Ir kai dabar Pasiuntinys K. Škirpa išvyksta iš Varšuvos, mes, vilniečiai, linkime jam ne tik laimingos kelionės ir vaisingos darbuotės naujoje vietoje, bet kartu ir džiaugiamės, kad Lietuva, turėdama tokios aukštos kultūros ir tikros inteligencijos diplomatus, yra tinkamai atstovaujama.

R. Mackevičius.

Nepuolimo sutarties tarp Lenkijos ir Sovietų Rusijos ATGARSIAI

Lapkričio 26 d., kaip jau rašėme, Varšuvoje ir Maskvoje buvo paskelbtas pasirašytas Lenkijos ir Sovietų Rusijos pareiškimas apie 1932 m. nepuolimo sutarties prailginimą iki 1945 m. pabaigos. Šis pareiškimas davė progos pasireikšti įvairių kraštų spaudai.

Užsienio spauda neslepia, kad šių abiejų valstybių pareiškimas yra nemažos reikšmės. Vakarų Europoje, esą, pradėjo vyrauti nuomonė, kad Lenkija esanti Vokietijos bičiulė ir jos pagelbininkė, kuri padėsianti Vokietijai jos tikslų siekti Rytų Europoje. Dabar, kada abi valstybės viena antrai garantuoja sienų pastovumą, apie tai ir kalbėti netenka. Ta spauda, beieškodama priežasčių, kurios privertusios Lenkiją nusigrįžti nuo Vokietijos, nurodo į paskutinius įvykius: Vokietija pagrobė Austriją ir Sudetus, o Lenkijai nepadėjo, esą, nė bendros sienos su Vengrija sudaryti. Vokietijos per didelis įsigalėjimas Europoje, esą, nugąsdino Lenkijos vairuotojus ir privertė pasirūpinti sienų saugumu valstybės rytuose.

Lenkų spauda taip pat reiškia pasitenkinimą dėl įvykio ir sveikina min. Beką su nauju laimėjimu užsienio politikos srityje. Sovietų Rusijos atsakingieji sluoksniai taip pat patenkinti. Sov. Rusija, turėdama savo pusėje Lenkiją, galės ramiau žiūrėti į ateitį, nes žinos, kad jos vakarų kaimynas neleis Hitlerio Vokietijai vykdyti jo planų Rytų Europoje,—skaldyti Rusijos plotus.

DRAS MARTYNAS YČAS. 26)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

— Taip, Jūsų Šventenybe, — sakau.

Jis paėmė tą raštą ir garsiai čia prie manęs perskaitė.

Gerai. Aš paskelbsiu Lietuvai vieną dieną ir iš savo iždo liepsiu paaukoti. Jūs, lietuviai, lygiai man ne širdžiai esate brangūs, kaip ir lenkai. Jeigu mes rinkome jiems aukų, tai ir jums parinksime. Prašau palikti raštinėje adresą aukoms pasiųsti. — Truputį pagalvojęs pridėjo: — Arba prašau čia man palikti.

Ištraukiau vizitinę korčiukę ir įteikiau, nuoširdžiai dėkodamas už pažadus. Čia jis pakilęs nuo kedės padėjo tą raštą ir korčiukę ant stalo ir, darydamas kryžių ranka, pasakė:

— Aš laiminu jus ir per jus visą jūsų tautą.

Atsisveikinęs, ėjau iš kambario, o Jo Šventenybė mane vėl per visą ilgą kambarį (bibliotekos kambarį) išlydėjo. Audiencija truko 21 minutę.

Išėjęs iš popiežiaus, atsidūriau vėl tarp tų pačių žmonių ir sargybos. Stovėjo kamerherai, vyskupai ir civiliai žmonės, kurie laukė bendros audiencijos ir palaiminimo. Pasidairius aplink, pastebėjau įvairių tipų žmonių, iš viso pasaulio suvažiavusių į šį tikybinį centrą. Be abejonės, jie visi kupini tų pačių kilnių jausmų, kaip ir aš kad buvau.

Visa audiencija padarė man gilaus ir malonaus įspūdžio, kuris ilgai neišdils iš mano atminties. Aš visuomet džiaugiuos, kad man teko laimė atlankyti popiežių, tą galingiausiąjį hierarchą, kuriam lenkėsi beveik visas krikščioniškasis pasaulis. Prisiminė man viduramžių popiežių galybę, prieš kurią drebėjo imperatoriai, karaliai ir kiti valdovai. Užtekdavo tik ekskomunikato, kad galingiausias valdovas išnyktų iš politinės scenos. Bet mano atsilankymo metu, jau nuo 1872 metų, popiežius buvo Italijos karalių imtinys ir niekur iš Vatikano negalėjo išvažiuoti.

Popiežius Benedictus XV buvo vienas žymiausių diplomatų. Jis vardu buvo Giamo della Chiesa. Mokslus pradžioje ėjo seminarijoje ir Genujos universitete, kurį baigė su teisių daktaro laipsniu, bet kunigų mokslo mokėsi Romoje Collegio Capranica, iš kur perėjo į Acedemia dei Nobili Ecclesiastici. Tai yra tokia mokykla, iš kurios išeina Vatikano diplomatai ir iš viso karjeros vyrai. Čia jis susidraugauja su kardinolu Rampolla, kuris 1885 m. siunčiamas į Madridą nuncijumi. Jis pasiima tenai kaip sekretorių ir Chiesą. Vėliau Rampolla buvo paskirtas popiežiaus stats sekretorium. Po ketverių metų Chiesa irgi buvo paimtas į jo departamentą. 1903 m., kada vietoje Rampollos stats sekretorium buvo paskirtas kardinolas Merry del Val, Chiesa pasilieka savo vietoje. 1907 m. gruodžio 16 d. popiežius Pius X skiria Chiesą Bolognos arkivyskupu, o 1914 m. gegužės 15 d. jį pakelia į kardinolus. Didysis karas ir Pijaus X mirtis užtinka jį besidarbuojant savo didelėje vyskupijoje. Tuo metu jis, kaipo kardinolas arkivyskupas pasakė kalbą tema: Bažnyčios rolė karo metu, ir nurodė reikalą Šventajam Sostui laikytis neutraliteto ir dėti visas pastangas grąžinti pasauliui taiką. Jo kalba padarė gilų įspūdį visiems, ir nėra abejonės, kad kardinolai, susirinkę rugpiūčio 31 d. konklavoje naujam popiežiui rinkti, gerai ją prisiminė. 1914 m. rugsėjo 3 d. po kelių balsavimų didele balsų dauguma kardinolas Giamo della Chiesa buvo išrinktas ir iš Šv. Petro balkono apšauktas Benedictus XV.

Karo metu jo griežto neutraliteto politika pakėlė popiežiaus autoritetą kariaujančių akyse. Už tai buvo atnaujinti santykiai su Prancūzija, ir Didžiaja Britanija pasiuntė į Vatikaną savo atstovą. Jis mirė 1922 m. (1854 — 1922). Tokio griežto neutraliteto išlaikyti Benediktui XV padėjo jo stats sekretorius kardinolas Piedro Gaspari, žymiausias Vatikano juristas, kanoniškų teisių žinovas ir kodifikatorius. Jis, bendradarbiaudamas su popiežiumi, nepraleido nė vienos progos, kad būtų galima sutaikinti kariaujančias valstybes ir grąžinti pasauliui gerus santykius. Ne be pamato jis buvo siūlomas į Nobelio taikos premijos laureatus.

Štai šis memorandumo tekstas, kurį esu popiežiui įteikęs lietuvių reikalu (vertimas).

Šventasis Tėve,

Didžiai yra nelaimingas lietuvių tautos likimas. Dėl savo geografinės padėties Lietuvos teritorija daug kartų yra atsidūrusi tarp ugnies.

Rusų ir vokiečių armijos pakaitomis užimdavo ją jėga. Kaunas, Gardinas, Suvalkai, Vilnius ir kiti miestai buvo kruvinų kovų liudininkai. Žmonės, pabūgę vokiečių priespaudos, pabėgo į tolimąją Rusiją. Daugiau kaip 350 tūkstančių lietuvių tremtinių buvo priversti palikti savo gimtąjį kraštą ir kentėti ištrėmime vargą ir badą.

Nemažesnė nelaimė ištiko ir tuos žmones, kurie pasiliko vokiečių užimtoje Lietuvoje. Visas kraštas yra virtęs šio negirdėto karo kautynių lauku. Ten, kur anksčiau klestėjo kaimai ir turtingi miestai, dabar matomi tik griuvėsiai. Lietuva yra nuteriota! Visa tai, kas dar stebuklu išliko sveika, yra rekvizicijomis sekvestruota vokiečių kariuomenės. Pirmojo būtinumo dalykai yra taip pabrangę, kad negali jų įpirkti už jokį pinigą. Daugelio dalykų visiškai trūksta ir jų nebegali įsigyti, nors ir brangiausiai mokėtum. Labai daugelyje vietų žmonės kenčia badą; asmens, kuriems pavyko atlankyti tas nelaimingas apylinkes, nupiešia baisų vaizdą.

Ši nematytoji nelaimė dar daugeriopai padidėja dėl vokiečių žiaurumų vietos gyventojams; taip tad lietuvių kentėjimų neįmanoma beaprašyti ir nėra iš kur laukti pagalbos.

Prieš užimant Lietuvos sostinę ten buvo organizuotas „Centralinis Lietuvių Komitetas" teikti pagalbą nelaimingoms karo aukoms. Šis komitetas turėjo 140 skyrių, bet įsibrovus vokiečiams, jo darbas dėl lėšų stokos turėjo sustoti.

Tačiau dalis to Komiteto, kurio pirmininku turiu garbės būti išvyko į Petrapilį, kur ligi šiol dirba, ir organizavo visoje Rusijoje lietuvius tremtinius, teikdamas jiems ne tik materialinę, bet ir moralinę pagalbą.

Dabar šis Komitetas turi plačioje Rusijoje 108 lietuvių tremtinių šelpimo punktus, aprūpindamas tremtinius maistu, pastoge, darbu, vaikus prieglaudomis ir mokyklomis. Tas Komitetas parūpino taip pat pašalpas lietuvių jauniams, žemesnių ir aukštesnių mokyklų mokiniams. Jis jau yra įsteigęs 98 mokyklas, 62 suaugusiųjų švietimo kursus, 3 gimnazijas, mokytojų seminariją ir keletą amatų mokyklų.

(B. d.).

Kaip reikia balsuoti

Jau esame rašę, kad renkant seniūnijų tarybininkus ir jų pavaduotojus, *per balsavimą į korčiukę reikia įrašyti tiktai ketvirtadalis tai rinkimų apygardai skirtų tarybininkų.* Pav., iš 16 tarybininkų ir 16 jų pavaduotojų 4 kandidatus ir 4 jų pavaduotojus, iš 4 tarybininkų ir 4 pavaduotojų—1 kandidatą ir 1 pavaduotoją.

Bet kaip gi gali būti su balsų paskirstymu toje apygardoje, kurioje išstatyti du kandidatų sąrašai? Imkime pavyzdį. Sakysime, kad Tverečiaus seniūnijoje yra 600 gyventojų. Taigi jai reikia išrinkti 16 tarybininkų. Sakykime, kad šioje seniūnijoje yra 200 rinkikų balsuotojų lietuvių ir 150 nelietuvių. Lietuviai, žinoma, išstatys savo kandidatų sąrašą, kuriame surašius 32 asmenis (16 tarybininkus ir 16 jų pavaduotojų), o nelietuviai savo su 32 pavardėmis. Prieš pat balsavimą rinkimų komisija abiejų sąrašų visus kandidatus, vadinasi, iš viso 64 asmenis, surašys pagal abecėlę į vieną lapą. *Balsuotojas iš to sąrašo galės pasirinkti ir korčiukėn įrašyti tiktai 4 asmenis į tarybininkus ir 4 į jų pavaduotojus*, iš viso 8. Bet, sakysime, 150 nelietuvių balsuotojų balsuos už tuos pačius 4 savo sąrašo kandidatus, o 50 lietuvių balsuotojų vieni balsavo už 4 savo kandidatus, kiti 50 balsuotojų už kitus 4 savo kandidatus, treti 50 dar už kitus 4 savo sarąšo kandidatus ir paskutinieji 50 balsuotojų už likusius 4 savo kandidatus. Ir štai kas gali pasirodyti. Nelietuviai išrinktų 4 savo tarybininkus, o lietuviai 12 tarybininkų, nors nelietuviai turėjo tik 50 balsuotojų mažiau, negu lietuviai. Panašių vaisių gali susilaukti ir lietuviai, jeigu balsuos neorganizuotai, jeigu prieš balsavimą nesusirūpins savo balsų paskirstimu.

Kad tų nemalonių vaisių netektų susilaukti, *prieš balsavimą reikia gerai apsiskaityti, kas už ką turėtų balsuoti.* Kadangi nevėliau kaip 3 dienas prieš balsavimus rinkimų komisija turi paskelbti, kurie kandidatai galutinai yra komisijos priimti, už kuriuos bus galima balsuoti, todėl *per tas tris dienas rinkikai balsuotojai turėtų pasiskirstyti kandidatus ir nusistatyti, už kuriuos balsuos. Apskaityti reikia taip, kad lietuvių kandidatų būtų išrinkta kuo daugiausia.* Dėl to reikia taip balsuoti, kad kiekvieno balsuotojo balsas būtų produktingai sunaudotas.

Juk dažnai atsitinka taip, kad kuris nors kandidatas gavo taip daug balsų, kad būtų buvęs išrinktas ir tuo atveju, jeigu už jį 10 balsuotojų būtų nebalsavę. Tuo tarpu kitas gavo mažiau balsų ir jo neišrinko vien dėl to, kad jam trūko 2 balsų. Vadinasi, pirmam 10 balsų jau visai nereikalingai atiduota, o antram 2 trūko. Jeigu šie du kandidatai esti iš vieno sąrašo, tada toks rinkimų būdas būna nevisai naudingas. Geriausia būtų, jeigu už pirmąjį būtų atiduota 8—10 balsų mažiau, o už antrąjį bent 3—5 balsai daugiau.

Tokių netikėtumų, žinoma, gali būti ten, kur išstatoma keli sąrašai. Jeigu išstatoma tiktai vienas sąrašas, tada balsavimas visai neįvyksta, nes išrinkti skaitosi sąraše paduoti kandidatai.

Rinkikai turi atsiminti, kad **tarybininkais išrenkami tie kandidatai, kurie gauna didžiausį balsų skaičių, tačiau nemažesnį kaip 1/10 dalį visų balsavusiųjų.**

Jeigu, pavyzdžiui, rinkimų apygardoje reikia išrinkti 4 tarybininkai, tai nežiūrint, kiek toje apygardoje bus išstatyta sąrašų, išrinkti bus tie, kurie gavo daugiausia balsų, bet nemažiau kaip dešimtą dalį balsavusiųjų. Jeigu toje apygardoje balsavo 250 rinkikų, tai kiekvienam išrinktam reikia gauti ne mažiau, kaip 25 balsai; o jeigu balsavo 300 rinkikų, tai ne mažiau kaip 30 balsų ir t.t.

Rinkikai dar turi atsiminti, kada jų *balsai gali būti netinkami ir panaikinami:*

1) jeigu kortelė (balsas) įdedamas į tokį voką (konvertą), ant kurio nėra valsčiaus antspaudos,

2) jeigu kortelė įmetama balsų rinkimo dėžėn be voko (konverto),

3) jeigu kortelė yra ne baltos, bet kitokios spalvos,

4) jeigu kortelėje kandidatų pavardės taip neaiškiai parašytos, kad negalima jų išskaityti,

5) jeigu kortelėje nėra jokių pavardžių arba įrašytos tos pavardės, kurių nėra kandidatų sąraše.

Jeigu rinkikas kortelėje užrašo daugiau pavardžių, negu reikia, tada komisija nereikalingas (paskutines) išbraukia ir balsą užskaito kaip tinkamą. Jeigu tarp kandidatų pavardžių įrašytos ir tų, kurių kandidatų sąraše nėra, tada šias iš korčiukės komisija išbraukia, o užskaito tik tų pavardes, kurios figuruoja kandidatų sąraše. Jeigu kuris nors balsuotojas savo kortelėje kurį nors kandidatą užrašo kelius kartus, tai šiuo atveju skaitoma tiktai kaip vieną kartą būtų užrašytas.

Tai tiek apie balsavimą. Baigdami dar kartą priminsime, kad Vidaus Reikalų Ministeris išleistame rugsėjo 9 d. savo aplinkraštyje tarp kitko *primena, kad pagal įstatymą nieks neturi rinkikams teisės trukdyti rinkti.* Nei valdžia, nei kiti veiksniai per rinkimus neturi teisės elgtis kitaip, negu įstatymas numato. *Rinkikai per rinkimus turi turėti visišką laisvę, kad niekeno nevaržomi galėtų pareikšti savo norus ir išsirinkti tuos atstovus, kurie jiems patinka, kuriais pasitiki.* Valdžios atstovai (policija, storastija) turi žiūrėti, kad rinkikai niekeno nebūtų skriaudžiami, ir kad jie laisvai galėtų dalyvauti rinkimuose.

J.

Dviejų tautų amžina kova

Klaipėdos kraštas yra kovos vieta, kur paskutiniais pokariniais metais koncentruojasi dviejų tautų (vokiečių ir lietuvių) kovos tęsinys. Sakau tęsinys, nes šių dviejų tautų kova turi didelę ir kruviną istoriją. Ši kova prasidėjo 1231 metais, kada Pabaltėn atsikraustęs kryžiuočių ordenas, išvytas iš Palestinos ir Dunojaus baseino, pradėjo pirmąjį ginkluotą užpuolimą Prūsų žemėje. Tais metais kryžiuočių ordeno magistro Hermano von Salza pasiųstas landmeisteris Hermann Balke su nedideliu raitelių būriu perėjo Vislą ties Marienburgu ir užpuolė Prūsiją. Kaip aprašo patys kryžiuočių šaltiniai, prūsai tada buvo sėsli, kultūringa ir turtinga tauta. Prūsų tuometiniai pilių sustiprinimai buvo kryžiuočiams iš karto nesugriaunami ir nepaimami. Reikėjo daug jėgų ir sumanumo, kol kryžiuočiai galėjo pasistūmėti pirmyn. Ir tik įkūrus kelias pirmąsias pilis ant dešiniojo Vislos kranto, kryžiuočiams pavyko Prūsų žemėje išilaikyti ir pasilsėjus vėl pulti prūsus toliau. Tie puolimai su tuometinės katalikiškos Vakarų Europos pagalba prieš „pagonis prūsus" tęsėsi apie pustrečio šimto metų, kol kryžiuočių ordenas galėjo jaustis nugalėjęs prūsus ir užkariavęs derlingą ir turtingą Prūsiją — lietuvių giminių didelį kraštą tarp Vislos ir Nemuno žemupių prie Baltijos jūros. Suprantama, kaip krito mūsų broliai sentėviai prūsai, kiek kraujo pralieta dėl savo tėvynės laisvės, kiek prūsai parodė didvyriškumo ir pasiaukojimo nelygioje kovoje su įsiveržusiais plėšikais kryžiuočiais. Apie tai mums liudija prūsų karvedžių ir sukilimų vadų garbingi vardai.

Šiandien lietuviai ir lenkai, būdami Rytprūsių provincijos ko ne atstumti nuo Baltijos jūros, gali su „didele pagarba" minėti tą Mozūrų kunigaikštį, kuris, 1226 metais viešėdamas pas vokiškąjį Rymo imperatorių, sutiko priimti tuomet bėdon patekusį kryžiuočių ordeną ir apgyvendinti Kulmijoj prie Vislos, kad jis sudraustų „neramiausius" prūsus, „nedavusius" ramybės Mozūrų kunigaikščiui. Tai buvo mirties sprendimas garbingajai prūsų lietuvių giminei, tai buvo savižudybės sprendimas ir pačiai mozūrų lenkų tautai. To pasekmėje vidaramžiais Lietuvos ir Lenkijos pašonėje išaugo stiprus ir nedraugingas kumštis, su kuriuo reikėjo dažnai kariauti ir skaitytis. Lenkijos ir Lietuvos padalinimas taip pat išėjo iš Marienburgo dvasios ir galybės. Šiandien gi buvusi Prūsija Rytprūsių provincijos pavidalu yra vėl didelė atspara nežlugusiam, tik gal laikinai nutildytam kryžiuotiškam „Drang nach Osten" veržimuisi. Dėl žinomos valdymo tvarkos toje provincijoje iš žilos senovės užsilikęs lietuviškas ir lenkiškas elementas yra nutildytas, baigiąs netekti tautinės sąmonės ir negalįs parodyti jokio tautinio kultūrinio gyvumo. Lietuviški ir lenkiški vietovardžiai planingai keičiami vokiškaisiais, ir tik archyvai bei kapinynai liudyja apie šios privincijos pirmykščių gyventojų tragišką likimą..

Jeigu kur kitur lietuvių ir lenkų tautos nesutaria ir negali sutarti, tai dėl Vislos ir Nemuno žiočių, taip pat dėl Priegliaus baseino ir viso krašto tarp Vislos ir Nemuno, sutaria ir turėtų sutarti. Nepaslaptis, jog ties Vislos ir Nemuno žiotimis mes (lietuviai ir lenkai) jaučiame vieną grėsmingą Damoklo kardą.

E. K. Panerietis.

Baltijos valstybių neutralumas

Stambūs šių metų pasikeitimai bendroje politikoje neliko be įtakos trijų Baltijos valstybių saugumo politikai. Ta politika ligi paskutinio laiko rėmėsi Tautų Sąjungos paktu ir tame pakte įrašytu kolektyvinio saugumo dėsniu. Tačiau visa eilė politinių įvykių Baltijos valstybes, kaip ir kitus kraštus, įtikino, kad graži ir patraukli kolektyvinio saugumo idėja tikrumoje yra tik popieriuje, o gyvenimo praktikoje nė vieną kartą ta idėja paremtos valstybių prievolės nebuvo visu pilnumu įvykdytos. Tuo būdu valstybės, kurios pasitikėjo kolektyvinio saugumo išganymu, liko skaudžiai apviltos.

Turėdamos prieš akis tokius nusivylimo pavyzdžius, Baltijos valstybės negalėjo nesusirūpinti kitokių kelių savo saugumui patikrinti ieškojimu. Greta kolektyvinio saugumo mažoms valstybėms čia gali būti naudingas kaimynų pripažintas neutralumas. Dėl to neutralumo šūkis buvo neseniai iškeltas beveik visuose kraštuose, kur dėl vienų ar kurių kitų priežasčių saugumo sąlygos buvo apsunkintos.

Būdamos kelyje iš Europos rytų į vakarus, turėdamos kaimynais dideles valstybes, Baltijos valstybės dar prieš keletą metų pradėjo ieškoti savo saugumo sustiprinimo glaudesnėje tarpusavio santarvėje. Ir dabar, saugumo sąlygoms pasunkėjus, Baltijos valstybės visos bendrai apsvarstė susidariusią būklę ir susitarė dėl naujų saugumo priemonių, kaip to reikalauja 1934 m. rugsėjo 12 d. pasirašyta sutartis.

Bene svarbiausia tokių priemonių per paskutinius Baltijos valstybių pasitarimus yra pripažintas vienodo neutralumo įstatymo visose trijose šalyse paskelbimas. To įstatymo tekstas buvo neseniai parengtas Taline tam reikalui sudarytoje mišrioje komisijoje, o lapkričio 18 d. Baltijos valstybių užsienių reikalų ministeriai, susitikę Rygoje, sutarė suvienodintą neutralumo įstatymą paskelbti ir ateityje jo nekeisti visoms trims valstybėms nepasitarus.

Taigi šiandien Baltijos valstybės yra jau ne tik savo neutralumą paskelbusios, bet ir sutartinai nusistačiusios tą neutralumą ginti tomis priemonėmis, kurias paveda valstybei neutralumo įstatymus. Juridiškai nauja Baltijos valstybių pozicija saugumo reikaluose yra pagrįsta tarptautinės teisės nuostatais neutralumo klausimu. Politiškai ta pozicija, pereidama iš naujos konjunktūros saugumo problemoje, sudaro geresnes sąlygas Baltijos valtybių nepriklausomybei išlaikyti.

Daug politinių sunkumų kildavo Baltijos valstybėms dėl to, kad jose kryžiuojasi didžiųjų kaimyninių valstybių interesai. Tad Baltijos valstybės turi pilną pagrindą pasirūpinti, kad nė viena šių valstybių nelaikytų jų savo priešu, įtarinėdama jas per glaudžiais santykiais su priešinga šalimi. O tokiems įtarimams išsklaidyti bene geriausiai tinka įstatymu ginamas valstybės neutralumas.

Toks neutralumas turi sustiprinti tarp Baltijos valstybių ir jų kaimynų tarpusavio pasitikėjimą, neleisdamas kilti bet kuriems šioje srityje nesusipratimams. Dėl to bendra nuomone toks neutralumas prisideda prie taikos sustiprinimo Rytų Europoje, o tuo pačiu ir prie Baltijos valstybių nepriklausomybės išlaikymo. Taigi naujas Baltijos valstybių pasirinktas bendroje politikoje kelias yra tikrasis, jų gyvybinių interesų nurodytas kelias.

„Liet. Aidas".

• KORESPONDENCIJOS •

Rudnia. Vilniaus-Trakų apskr. Šiame sodžiuje jau antri metai veikia Lietuvių Vartotojų Bendrovė „Šaltinis". Šis kooperatyvas per šį trumpą laikotarpį jau yra turėjęs ne vieną sukrėtimą. Dabar jis jau yra atsidūręs tinkamesnėse sąlygose ir, atrodo, jis vis stiprėja. Narių skaičius, nors lėtai, bet vis auga. Dabar jis turi 80 narių.

Lapkričio 20 d. buvo eilinis kooperatyvo narių susirinkimas. Jam pirmininkavo St. Akulavičius, sekretoriavo A. Marcinkevičius. Pranešimą apie kooperatyvo veiklą padarė jo vedėjas J. Mudėnas.

Pažymėtina, kad Rudnios kooperatyvas „Šaltinis" veikia visai savarankiškai ir nuo pat savo įsikūrimo pradžios nėra jokia filija, kaip kad neseniai buvo rašyta „Viln. Žodyje" —korespondencijoje iš Barčių.

Narys.

Šaltėnai, Suvalkų apskr. *Nutautėjęs kaimas.* Šis kaimas yra labai nutautėjęs. Iš 184 gyventojų, kurie sudaro 40 šeimų, yra tik 14 šeimų lietuviškų, visos kitos yra nutautėjusios. Be to, yra dalis ir „osadnikų". Lietuviai labai mažai susipratę, į visą kaimą ateina tik 2 egz. „Aido". O reikėtų, kad kiekvieną lietuvišką šeimą lankytų lietuviškas laikraštis.

Jaunimo yra gan didelis būrys, bet jis dabar daugiau mėgsta vakaruškas, degtinę ir kortas, negu knygas ir laikraščius. Tiesa, lietuvišką dainą jaunimas mėgsta, dainuoja visur, kur tik yra proga. Dažnai tenka girdėti jaunimą besikalbant nelietuviškai, bet jis dainuoja lietuviškai.

Čia veikia ir valdinė mokykla, kurioje mokytojauna Eng. Vasiliauskaitė, lietuviškai visai nemokanti. Mokyklą lanko per 50 vaikų, iš dalies Šaltėnų, Naujų Ramonų, Vengelnios ir Kalinavo kaimų. Lietuvių vaikai sudaro 80%. Mokoma vien lenkiškai.

Vaikų tėvai ketina kreiptis į aukštesnes švietimo įstaigas, kad čia atsiųstų tokį mokytoją, kuris mokėtų ir lietuvių kalbą ir, kad lietuvių vaikai būtų mokomi ir lietuviškai.

Alvydis.

Dieveniškės. Ašmenos apskr. *Buvo gaisras.* Šio mėnesio 19 d. Dieveniškės miestelyje, Vilniaus gatvėje, kilo gaisras. Gaisras prasidėjo 21 valandą ir baigėsi 20 dieną 2 valandą ryte. Sudegė keturi namai. Gesinti gaisro buvo pašaukta Ašmenos m. komanda. Gaisro priežastys yra tiriamos.

— Kaip jau buvo rašyta, „Aide" Nr 65, kad šiomis dienomis Dieveniškės valsčiuje, Rudnios sodžiuje pasirodė gyvulių liga „pryščyca". Dabar šiomis dienomis atvažiavę tie patys gydytojai pranešė, kad gyvuliai susirgę ne „pryščyca", bet kitokia liga. O kiek žmonėms pridarė vargo ir sudarė baimės!

Vietinis.

Marcinkonys. Pereitą vasarą Marcinkonių valsčiuje įvyko svarbios permainos. Vietoje pašalinto sekretoriaus Pavlovskio, į jo vietą Storastijos buvo paskirtas p. St. Pšanovskis, o vietoje pašalinto vaito p. M. Gaidžio, triukšmingai, prie alučio, valsčiaus tarybininkų buvo išrinktas p. S. Jezukevičius. Valsčiaus gyventojai tokiu tarybininkų elgesiu buvo nusivylę, bet tikėjosi, kad gal naujas sekretorius šį tą naujo į valsčiaus gyvenimą įneš. Jie laukė, kad p. Pšanovskis stengsis sueiti į glaudesnius santykius su sąmoningesniais valsčiaus gyventojais. Bet kaip iš vaito, taip ir iš sekretoriaus, kuris dabar yra faktinas valsčiaus šeimininkas, to nesusilaukta.

Viskas paaiškėjo įžanginiame darbe į seniūnijų rinkimus. Žmonės manė, kad p. sekretorius laisvai leis pasisakyti, ką nori kandiduoti į seniūnijų tarybininkus. Manyta, kad paskelbus rinkimus, paskirų seniūnijų šaltyšiai, sušaukę gyventojus, pasiūlys laisvai kandiduoti į tarybininkus. Tai būtų buvę geriau ir žmonėms, nes jie išrinktų tuos, kurie jų manymu, geriausia tinka. Bet to p. sekretorius nepadarė. Jis, įtraukdamas kandidatus į paskirų seniūnijų tarybininkus, sąrašus sudarė ne viešai. Stropiai apklausęs gyventojus, su pagalba žinomų patarėjų, sudarė tarybininkų sąrašus, į kuriuos dauguma įeina neturintieji žmonėse pasitikėjimo kandidatai.

Girdisi, kad p. Pšanovskis norįs sueiti į santykius su vietos lietuviais inteligentais. Tokius norus, rodos, pradžioje turėjo ir p. Pavlovskis, bet jo savotiška taktika prie to neprivedė. Reikia tikėtis, kad ir p. Pšanovskio pasirinktas veikimo būdas susilauks panašių vaisių. Juk lietuviai inteligentai negali būti abejingi valsčiaus gyventojų reikalais.

Pono sekretoriaus žmona yra podraug ir mokytoja vietos valdiškos mokyklos, kuri jau pora kartų pasirodė ir viešai su savo kalba. Taigi atrodytų, kad abu yra visuomeninkai ir reikėtų į visų reikalus blaiviau žiūrėti. Nereikėtų vengti žmonių, kurie intelektualiniu atžvilgiu yra vertingi, nes su tokiais bendradarbiauti visuomet bus naudingiau ir valsčiui ir žmonėms.

Svečias.

Paliūnai, Suvalkų apsk. *Piktadariai.* Prieš dvi savaites čia pas ūkininką Sakavičių buvo naktį įsiveržę trys piktadariai. Įėję pirkios vidun, vienas šeimininką suspaudė ir neleido nė pajudėti, o kiti du ištraukė iš pečiaus dešras ir prapyko iš namų. Kitą dieną tie piktadariai susekti, suimti, ištardyti ir patupdyti į kalėjimą. Paaiškėjo, kad tai Kabininkas, Prielokas ir Tenda.

Ąžuolynas.

Grybai. Švenčionių apskr. *Atitaisymas.* Sąryšyj su įdėta „Aido" Nr. 66 p. „Zet" korespondencija iš Grybų šiuo pareiškiu:

1) Netiesa yra, kad aš lietuvių kalbos mokymo reikalu kalbėjausi su mokyklos vaikų tėvais. — Tiesa yra, kad į mane lietuvių kalbos mokymo reikalu nė vienas tėvas nesikreipė.

2) Netiesa yra, kad aš siūliau kam nors pirkti iš manęs lietuviškus vadovėlius, kurie atseina po 12 auks. —Tiesa yra, kad aš lietuviškų vadovėlių pirkimo reikalu su nieku nesu kalbėjusi.

3) Netiesa yra, kad tėvai man išmetinėjo dėl aukštos vadovėlių kainos.— Tiesa yra, kad aš jokių vadovėlių niekam nepardavinėjau.

4) Netiesa yra, kad aš užpykau, jog pas mane vadovėlių nepirko ir už tai nemokau lietuvių kalbos.— Tiesa yra, kad Grybų mokykla figuruoja su dėstomąja lenkų kalba ir lietuvių kalbos visai nėra.

5) Netiesa yra, kad mano vyras savo nuožiūra panaikino lietuvių kalbos dėstymą. — Tiesa yra, kad lietuvių kalbos norinčių mokytis 1937/38 mokslo metais nė vienas vaikas neužsirašė.

Jadvyga Miciūtė Ščerbinskienė.

KRONIKA

Spaudos savaitė

Kitų metų papročiu, ir šiemet Vilniaus lietuvių visuomenė rengia lietuviškos spaudos savaitę, kuri bus gruodžio 4—11 dienomis. Jos metu numatyta rengti atitinkamus vakarus, suruošti visą eilę paskaitų, suorganizuoti knygų parodą ir, apskritai, nusistatyta, kur galima, varyti lietuviškos spaudos palaikymo propagandą.

Girdėti, tuo atžvilgiu neatsiliks ir mūsų krašto lietuviškas kaimas. Tad prašome savo korespondentų apie spaudos savaitės rengimą kaimuose atsiųsti „Aidui" smulkesnių žinių.

Lietuvių Mokslo Draugijos kuratoriaus byla

Administracinės valdžios sprendimu uždarius Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugiją, nuo šių metų vasario mėn. pradžios liko be darbo šios draugijos tarnautojai: Pranas Razmukas, Emilijonas Paukštė, Stasė Pakulaitė, Marė Stacinaitė, Juozas Mačiulis ir Juozas Aidulis. Tačiau ilgą laiką jiems darbas formaliai nebuvo atsakytas. Pagaliau, net birželio mėn. pradžioje valdinis Draugijos kuratorius šiems tarnautojams pranešė, kad jiems darbas atsakomas nuo kovo mėnesio 5 dienos, nors jie nedirbo nuo vasario mėn. pradžios.

Atleistieji nuo darbo Lietuvių Mokslo Draugijos tarnautojai, negaudami iš kuratoriaus pagal atitinkamą įstatymą jiems priklausomo atlyginimo, iškėlė kuratoriui teismo bylą, kuri Vilniaus Darbo teisme buvo nagrinėjama lapkričio 29 d. Teismas, išklausęs liudytojų parodymų, Lietuvių Mokslo Draugijos tarnautojų reikalavimus iš dalies patenkino. Pagal jo sprendimą, dabartiniai uždarytosios Liet. Mokslo Draugijos valdytojai turi sumokėti Pr. Razmukui iš jam priklausomų 1503 auks. priteista 750 auks. ir teismo išlaidoms padengti 67 auks., E. Paukštei iš prikl. 1.620 auks. — 900 auks. ir teismo išl. 100 auks., St. Pakulaitei iš prikl. 1080 auks.—600 auks. ir teismo išl. 64 auks., J. Mačiuliui iš prikl. 468 auks. – 260 auks. ir teismo išl. 37 auks., J. Aiduliui iš prikl. 765 auks.—425 auks. ir teismo išl. 35 auks.

Draugijos tarnautojų bylą vedė ir gynė adv. apl. P. Grybauskas.

Lietuvių bylos

Lapkričio 29 d. Vilniaus Apygardos teismas Lydoje antrą kartą nagrinėjo buv. Liet. Šv. Kazimiero D-jos skaityklos vedėjos Agotos Mackevičiūtės-Utkevičienės ir buv. „Ryto" D-jos mokytojos Veronikos Čibiraitės bylos, kurios kaltinamos tariamu priešvalstybiniu veikimu ir nelegalių knygų laikymu. Neatvykus į bylą Vilniaus vaivadijos ekspertui, abi bylos ir šį kartą atidėtos.

„Jaunųjų Siekiai"

Lapkričio 30 d. Vilniuje išėjo iš spaudos vienkartinis paveiksliuotas žurnalas „Jaunųjų Siekiai". Jo leidėjas — Augustinas Burokas.

Romuviečių susirinkimas

Gruodžio 3 d. (šeštadienį) 19 val. įvyks „Romuvos" Klūbo narių susirinkimas—savo buveinėje.

Valdyba.

Lietuvių tautinės kultūros vakaras

Gruodžio 4 d. Viln. Liet. Studentų Sąjungos Visuomenininkų sekcija Vytauto Didžiojo Gimnazijoje rengia viešą lietuvių tautinės kultūros vakarą, kurio programoje bus inž. M. Kraužlio paskaita: „Mūsų kultūriniai laimėjimai", scenos vaizdelis ir koncertinė dalis — deklamacijos, melodeklamacijos ir choras. Pradžia 19 val.

Aišku, vakaras įvyks, jei bus gautas leidimas.

Iš Lietuvių Kreditinio Kooperatyvo veikimo

Lapkričio 28 dieną įvyko Vilniaus Lietuvių Kreditinio Kooperatyvo Priežiūros Tarybos posėdis. Svarstyta tarp kita ko banko veikimo valandų nustatymas ir kiti bėgamieji reikalai. Tartasi apie kooperacijos idėjos platinimą mieste ir provincijoje, taip pat apie tam tikslui knygynėlio įsteigimą ir paskaitos surengimą.

Kitas Priežiūros Tarybos posėdis paskirtas Kooperatyvo banko patalpose gruodžio 6 dieną 17 val.

Buvo sulaikyti amatininkai

Lapkričio 26 d. vėlų vakarą būrelis Vilniaus lietuvių amatininkų ėjo viena Vilniaus gatve ir negarsiai lietuviškai dainavo. Kažkoks asmuo, tai užgirdęs, įskundė pirmam gatvėje sutiktam policininkui, kad tie amatininkai dainavę lietuvišką priešvalstybinę dainą. Policininkas keturis amatininkus sulaikė, išlegitimavo ir nuvedė į policijos komisariatą. Bet kai ten policijos valdininkas pareikalavo įskundėjo, kad jis pakartotų tos „priešvalstybinės" dainos žodžius, tas tik pamiksėjo ir nežinojo kas sakyti... Už tai jis buvo išbartas, o amatininkai atsiprašyti ir paleisti.

Buvo sulaikyti šie asmens: Poviškis, Blažys, Zalanskas ir Miškinis.

Iš Vrublevskių vardo mokslo draugijos

Vilniuje veikianti Vrublevskių vardo mokslo draugija nesenai neteko savo pirmininko, žymaus mokslininko — prof. Zdziechovskio, kuris mirė, palikdamas šiai draugijai daug nuopelnų.

Lapkričio 28 d. buvo nauji valdybos rinkimai. Vietoj velionies prof. Zdziechovskio pirmininku išrinktas plačiai žinomas advokatas Bronislovas Kryžanovskis.

Žiemos pagalbos bedarbiams komitetas pradeda veikti

Bedarbiams šelpti žiemos komitetai pradeda veikti gruodžio mėn. 1 d. Vilniuje veikiąs toks komitetas jau išsiuntinėjo atsišaukimą į visas įstaigas, ragindamas jų tarnautojus aukoti nustatytą mokestį į to komiteto rankas. Tame atsišaukime tarp kita pasakyta, kad aukos renkamos ir tarp ūkiu besiverčiančių žmonių, nurodyta, kad surinktos aukos būsiančios dalinamos miesto bedarbiams, atplūdusiems ir iš kaimų.

Gaila, kad tie komitetai nesirūpina kaime gyvenančiais bedarbiais (juk nemaža jų ir ten yra!), o laukia kol jie atplūs į miestus ieškoti pas komitetus paramos. Mums atrodo, kad komitetai turėtų veikti ten, kur yra bedarbiai, o ne atžagariai.

Bunimavičiaus banko subankrutavimo atgarsiai

Bunimavičiaus banko bankrotas sujudino visą mūsų kraštą, nes tan bankan dėjo savo taupmenas nemažas smulkių taupytojų skaičius. Banko reikalus šiuo metu tvarko trys teismo paskirtieji sindikai - globėjai. Taupytojai, turį tame banke indėlių, taip pat susi mete į draugijėlę ir per savo atstovus veda su sindikais derybas. Per derybas paaiškėjo, kad oficialiai Bunimavičiaus banko bankrotas dar nepaskelbtas, tad indėlių savininkai turį palaukti, kol toks skelbimas pasirodys oficialiame „Monitore" ir po to per 3 mėnesius turės pareikšti *per teismą* savo pretenzijas.

KARAS KINIJOJE

Azija azijiečiams.

Japonijos vyriausybė šiomis dienomis paskelbė, ko ji siekianti Kinijoje. Jei jos programa būsianti įgyvendinta, tai iš Kinijos turės nešdintis visi europiečiai ir savo vietas užleisti Azijos gyventojams. Savo programą Japonijos vyriausybė suglaudė į 7 punktus, būtent;

1) Visos sutartys, kurios apréžė Kinijos nepriklausomybę, turi būti panaikintos arba peržiūrėtos:

2) Visos viešojo pobūdžio įstaigos turi pereiti Kinijos žinion;

3) Visos valstybės turės pripažinti Japonijos persvarą Kinijoje jos apsigynimo, valdymo srityje. Ekonominiai santykiai su kitomis valstybėmis turės būti taip sutvarkyti, kad Kinijos nepriklausomybė būtų išsaugota ir kad jos saugumui nekenktų;

5) Japonija, imdama galvon savo gyvybinius reikalus, glaudžiai bendradarbiaus su Kinija jos saugumo ir valdymo srityse;

6) Naujoji Kinija nė vienai kitai valstybei neleis kištis į gamtos turtų, reikalingų Rytų Azijos išsaugojimo, išnaudojimą, neatiduos taip pat į kitų rankas pramonės, geležinkelių, uostų, plaukiojimo ir skraidymo linijų, reikalingų Kinijos saugumui patikrinti;

7) Japonija suteiks paramą Kinijai sutvarkyti pramonę, kuri bus reikalinga abiejų valstybių saugumui patikrinti Tolimuosiuose Rytuose.

Redakcijos atsakymai

J. Miciūtei-Ščerbinskienei. Norėdami būti nešališki, atitaisymą įdedame. Pabaigos nededame, nes tokiais atvejais gali būti dedama viena iš dviejų: arba atitaisymas, arba grasinančios sąlygos.

Anglijos ministeriai Italijon

Anglijos premjeras Čemberlenas nori pataisyti pakrikusius santykius tarp Anglijos ir Italijos. Jis, nežiūrint jo senyvo amžiaus, dėl taikos išlaikymo pasiryžta atlikti varginančias kelionės, kaip tai buvo prieš pora mėnesių, kada jis lėktuvu buvo nuskridęs Vokietijon gesinti karo laužą, kurį besirengė padegti Hitleris. Dabar jis, po kelionės Paryžiun, yra pasiryžęs nuvykti Italijon ir tartis su Musoliniu tais klausimais, kurie abi valstybes skiria. Čemberleno ir Halifakso kelionė įvyksianti kitais metais sausio mėnesį. Italija jau davė savo sutikimą.

Pasimatymo metu būsią aptariami Ispanijos reikalai. Čemberlenas tikisi palenkti Musolinį savo pusėn ir su juo drauge greičiau užgesinti naminį karą Ispanijoje.

Kur eina Prancūzija?

Prancūzija šiuo metu pergyvena nepaprastas dienas,—eina kova tarp vyriausybės ir darbininkų sindikatais bei komunistais.

Liaudies fronto šeimininkavimas per 2 metus privedė Prancūziją prie pavojaus: pakrikdė jos finansus, susmukdino pramonę, apleido krašto parengimą karui. Visi šie negalavimai pasireiškė tuo metu, kada Vokietija pareikalavo iš Čekoslovakijos Sudetų, o Prancūzija pasijuto bejėgė apginti savo ištikimiausį sąjungininką

Dabartinė Prancūzijos vyriausybė su Deladieru priešakyje, sudaryta iš liberalų, toli gražu ne iš atžagareivių, pasiryžo gelbėti valstybę, išleisdama visą eilę dekretų, kuriais norėtų pertvarkyti visuomenės santvarką ta kryptimi, kad Prancūzija vėl atgautų prarastąji svorį politiniame Europos gyvenime. Išleistieji dekretai daugiausia palietė darbo žmones: darbininkus norima priversti daugiau dirbti, valdininkus ir kitų profesijų žmonėms sumažinamas atlygis; pasiturintieji sluoksniai apkrauti didesniais mokesčiais. Surinktos lėšos turi eiti biudžeto nedatekliams padengti ir karo jėgoms sustiprinti. Prieš šiuos vyriausybės dekretus sukilo dar kairesnieji už liberalus gaivalai: darbininkų sindikatai, socialistai ir komunistai. Socialistų vadas Bliumas pareikalavo iš Deladiero atsistatydinti, darbininkų organizacijos (sindikatai) paskelbė visuotinį 24 valandų protesto streiką, komunistai palaiko ir vienus ir antrus. Prie streiko paketino prisidėti valstybės tarnautojai. Deladiero vyriausybė nutarė nenusileisti. Socialistų vadui Bliumui atsakydamas, premjieras paprašė jojo „trupučiuką kantriai palaukti", o darbininkų protesto streiką pasiryžo sugniaužti.

Streikas turįs prasidėti lapkričio 30 d. Tą dieną turi sustoti geležinkeliai, paštas, tramvajai, autobusai, turi užsidaryti visos mokyklos, bankai, valdžios ir savivaldybių įstaigos, turį neišeiti nė vienas laikraštis. Vyriausybė paprašė visus valdininkus, kurie lapkričio 30 d. neateisią į darbą, pakeisti kitais, mokytojus skaudžiai nubausti, geležinkelius, paštą ir kitas susisiekimo priemones atiduoti kariuomenės žinion, pačius tarnautojus sumobilizuoti, — žodžiu, kova prasidėjo.

Prancūzijos visuomenė pasiskirstė į dvi dalis, — tai atsispindi spaudoje. Viena dalis palaiko vyriausybę, antra—streiko šalininkus. Spaudoje eina polemika: vyriausybę palaiką laikraščiai kviečia prancūzus susiburti ir nusikratyti jungą, kurį norėtų kraštui uždėti tarptautinės organizacijos, kurių vadovybės centrai yra užsienyje (čia nurodoma į komunistų kominterną), vyriausybės priešai ginasi nuo daromų streiko vadams priekaištų ir kviečia savo šalininkus įtempti jėgas ir priversti vyriausybę pasitraukti.

Kuo ši kova pasibaigs, — netrukus sužinosime.

Įvairu-įdomu

Kaip ruošiami džentelmenai

Kuri motina nenorėtų, kad jos sūnūs, būtų taip pat fiziniai sveiki, taip išauklėti, korektiški ir malonūs draugijoje, kaip išdidžiosios „Jūrų karalienės" Anglijos sūnūs.

Kaip išauginama anglų tas žmonių tipas, kurį įprasta vadinti džentelmenu?

Anglų auklėjimas pagrįstas griežtai nusistovėjusiais principais, kurie ir padarė jų tautą kiek santūria, tiek mokančią save valdyti bet kuriose aplinkybėse, kaip, beto, joka kita tauta.

Štai to auklėjimo pagrindai?

1. Vaiko gyvenimas visiškai atskiriamas nuo tėvų gyvenimo.

2. „Džentelmeniškumo" principas skiepijamas anglui iš pat jaunų dienų.

Kuriai visuomenės klasei nepriklausytų anglų šeima, — ji auklėja savo vaikus vadovaudamosi šiais principais.

Nuo septynerių metų amžiaus vaikas jau pratinamas lošti tenisą, futbolą, hockey, jodinėti. Kaip labai vertinamas Anglijoje sportas, galima spręsti iš to, jog jauni vyrai negali dėl vietos stokos patekti universitetan, vis dėlto priimami jin, jei jie yra pasižymėję bet kurioje sporto šakoje.

Ilgas atostogas ir visus savaitgalius anglai pašvenčia sportui. Sportuodami anglai pratinasi valdyti save, būti sau ponu.

Anglijoje motina labai retai pati užsiima su savo vaikais. Jeigu išteklai leidžia, vaikas patikimas auklei, baigusiai specialius „motinos padėjėjos" kursus.

Ankščiau Anglijos vaikai buvo ilgai mokomi namie; dabar pedagogai primygtinai siūlo atiduoti vaikus į mokyklas. Ne reta puikiai įrengtuose Anglijos vaikų darželiuose sutikti net dviejų — trijų metų vaikų.

Dar visai neseniai Anglijos šeimose, ypač didesniose, vaikai matydavo savo tėvus tiktai vieną kartą per dieną: tik pietų metu. Esant namuose svečiams vaikai visiškai pas saugusius nevedami.

Kadangi vaikų gyvenimas yra beveik visai atskirtas nuo suaugusių, jie negirdi pastarųjų kalbų apie politiką ar tikybą, kurie galėtų drumsti jų protą.

Tėvo autoritetas anglų šeimoje labai didelis. Jis skiepija savo sūnui pagarbą, kurią šis turi jausti taip pat ir kitiems žmonėms. Anglijoje tėvas ir sūnus paspaudžia vienas kitam ranką, bet niekad vienas kito nebučiuoja.

Kiekvienas anglas stengiasi ir nori, kad jo sūnus būtų lojalus sąžiningas, drąsus ir nuolaidus, — kad jis būtų tikras džentelmenas.

Daugelyje atvejų tėvui tereikia tyliai tarti sūnui: „Tamsta ne džentelmenas", —ir jis, kuo giliausiai paliestas, deda pastangų susitvarkyti. Džentelmenui reikia išauklėti savyje šiuos bruožus.

1. Savivalda... Klausyti nuostatų yra anglui lyg įgimta. Stebėtinas anglo mokėjimas valdyti savo aistras ir nuotaiką. Anglų vaikas — ramiausias vaikas. Mokėjimas valdytis padeda anglui sunkiausiomis jo gyvenimo valandomis.

2. Savigarba ir kitų gerbimas... Gerbti kito laisvę, elgtis neužmirštant kitų ir jų teisių, — anglo gyvenimo idealas.

Jeigu kuriam anglui patiktų žaisti apsivilkus žaliomis kelnėmis, oranžine megstine ir violetinėmis kojinėmis, jis nė nepagalvos gėdytis tokio tualeto: juo jis niekeo nevaržo, niekam netrukdo. Tai — jo privatus dalykas ir niekas iš artimųjų jo nesmerks. Užtat anglas visada atėis lygiai ta valandą, kada buvo pakviestas.

Anglas visada korektiškas ir tvarkingai apsirengęs. Vakare jis velkasi smokingą, į ką jis taip įpratęs, jog skutasi ir apsivelka smokingą net tada, kada ir vienas pietauja.

Yra šimtai jų šalto kraujo pavyzdžių. Štai vienas iš jų.

Ponas Braunas buvo pakviestas pas Smitus į kaukių balių. Apsirengęs Arlekino kostiumą, jis atvyksta pas savo draugus. Tarnas atidaro duris. Jo veide—nė žymės nusistebėjimo. Jis novatei atvykusį į svečių kambarį. Svetainė—tuščia. Pagaliau ateina šeimininkas, namų ponia. Jie jau su chalatais, rengiasi poilsio. Nerodydami nė mažiausio nusistebėjimo, visi trys kuo ramiausia kalbasi, lyg nieko nebūtų atsitikę. Po keliolikos minučių svečias atsisveikina ir išeina. Gatvėje jis išsiima pakvietimą: pasirodo, apsirikta data...

Ar ne puiki mokėjimo gyventi pamoka?

3. Sąžiningumas yra angluose labai branginamas. Todėl anglas visur stengiasi būti sąžiningas ir iš kito to reikalauja. Anglų vaikas auklėjamas taip, kad jo namai ir jo krastas būtų jam šventenybė. Jis pratinamas myleti gyvulius, gražiai elgtis prie stalo, nerėkti, kalbėti ramiai, tyliai. Jo manieros kiek sausokos, bet niekad nemandagios. Iš pat mažens anglas pratinamas ne tik vaikščioti gatvėm, bet ir keliauti — savarankiškai, be palydovų, suaugusių.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca i redaktor **Ludwik Cycenas**.
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas**.

Drukarnia „RUCH" Wilno, ul. Tatarska 6. Telef. 21-83.
„RUCH" spaustuvė Vilnius, Totorių g. 6. Telef. 21-83.